

Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen

Gemeente Geldrop-Mierlo

“Beginnen is belangrijker dan perfect zijn”

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	De ambitie van de gemeente	5
3	Actieplan.....	6
3.1	Totstandkoming van het actieplan.....	6
4	Social Return.....	7
5	Duurzaamheid	8
5.1	Ambitie in relatie tot inkoop	8
5.2	Doelstellingen.....	9
6	Economie.....	10
6.1	Doelstellingen.....	10
7	Contractmanagement	12
8	Proces en verslaglegging	13

1 Inleiding

De gemeente Geldrop-Mierlo (hierna: 'gemeente') is één van de ondertekenaars van het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen 2016 – 2020 (hierna: 'Manifest MVI'). Met de ondertekening van het Manifest MVI wil de gemeente een krachtig signaal afgeven dat zij het belangrijk vindt om duurzame innovaties en maatschappelijk verantwoord ondernemen door marktpartijen te stimuleren via haar inkoopbeleid en opdrachtgeverschap. De gemeente geeft hiermee het signaal aan de samenleving dat zij haar voorbeeldrol als overheid serieus neemt. Tegelijkertijd geeft zij ook een signaal aan haar eigen organisatie dat zij haar wil meenemen in een toekomstgerichte werkwijze en inkoopcultuur.

Op de gebieden van duurzaamheid en economie heeft de gemeente beleid vastgesteld. Op het gebied van Social return heeft de gemeente (nog) geen beleid vastgesteld. In dit actieplan worden de doelstellingen vanuit de diverse relevante beleidstukken van de gemeente concreet gemaakt en vertaald naar de eigen organisatie en haar inkooppraktijk. Het is daarbij van belang te beseffen dat Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) een filosofie is die organisatie-breed moet worden gedragen en niet, zoals de 'I' uit MVI mogelijk suggereert, dat het alleen iets is van Inkoop.

Belangrijke noot voor de lezer

Veel doelstellingen, zeker in het speelveld van inkopen en aanbesteden, worden uitgedrukt in financiële kengetallen. Zo wordt er bekeken of een inschrijving binnen het gestelde budget blijft. Of er wordt een vergelijk gemaakt tussen de totale levenscycluskosten van de verschillende aanbidders. Of er wordt een inschatting gemaakt wat het verhogen van de mate van inzet van Social Return betekent voor de totale kosten. En dit dan nog los van de vraag of de 'totale kosten' worden gedefinieerd als het geoffreerde bedrag of de kosten die de gemeente als totale organisatie heeft.

Eenieder moet zich er echter van bewust zijn dat niet alle duurzaamheidsdoelen ook in geld uit te drukken zijn. Ja, je kan natuurlijk uitrekenen wat een bepaalde CO₂-reductie op de lange termijn als financieel gevolg heeft. Echter, deze berekening kan enkel gedaan worden op basis van generieke kengetallen en inschattingen, waarbij een hoge mate van 'toekomst voorspellen' onvermijdelijk is.

In dit actieplan en ook in de toepassing daarvan maken we onderscheid tussen kwantitatieve doelstellingen en kwalitatieve doelstellingen. Onder kwantitatieve doelstellingen verstaan we grootheden die in aantallen uit te drukken zijn. Denk hierbij aan bijvoorbeeld euro's, hoeveelheid CO₂-

uitstoot of het percentage van inzet van Social Return. Onder de kwalitatieve doelstellingen verstaan we grootheden die niet direct in aantallen uit te drukken zijn. Hierbij gaat het om zaken als bijvoorbeeld het uitsluiten van producten waar kinderarbeid aan te pas is gekomen, het voorschrijven van duurzame keurmerken of het aangaan van relaties met klimaat-neutrale leveranciers.

Het ligt in onze aard om doelstellingen SMART¹ te maken; een doelstelling die niet aan de SMART-criteria voldoet wordt veelal niet als doelstelling geaccepteerd. In tegenstelling tot dit uitgangspunt gaan we in dit actieplan en de uitvoering daarvan, er van uit dat kwalitatieve doelstellingen – die mogelijk niet SMART te maken zijn – net zulke valide doelstellingen kunnen zijn als kwantitatieve doelstellingen.

---

¹ SMART is een acroniem voor Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden. Een doelstelling kan als 'valide' worden gekwalificeerd wanneer de doelstelling aan deze aspecten voldoet.

2 De ambitie van de gemeente

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen betekent dat bij de inkoop van producten, diensten en werken de effecten van mens (people), planeet (planet) en winst/welvaart (profit/prosperity) worden meegenomen. De ambitie van de gemeente kan als volgt worden samengevat.

Klimaat

In 2040 zijn wij een energieneutrale gemeente.

Klimaatbestendige gemeente (bij gebiedsontwikkeling en reconstructies).

Biodiversiteit

De gemeente spant zich in om binnen de beschikbare middelen zoveel mogelijk biodiversiteit te behouden of winst te realiseren.

Circulaire Economie

De gemeente Geldrop-Mierlo streeft naar een regionale circulaire economie². In 2020 heeft zij nog slechts 5% huishoudelijk restafval en wordt 95% hergebruikt.

Sociaal

In onze inkoop en aanbestedingen zetten we Social return on Investment in om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt aan werk te helpen of om andere sociale meerwaarde te realiseren.³

Lokale economie

We kopen in met oog voor de lokale economie en het MKB⁴.

---

² Producten kunnen hergebruikt worden waarna ze gerecycled kunnen worden tot nieuwe grondstoffen.

³ Volgt uit het nog vast te stellen Social Return beleid

⁴ Midden- en klein bedrijf: hieronder vallen bedrijven met minder dan 250 personen en welke een jaaromzet hebben van maximaal 50 miljoen euro, en/of een jaarlijks balans totaal van niet meer dan 43 miljoen euro.

3 Actieplan

Naar aanleiding van de ondertekening van het manifest is dit actieplan MVI opgesteld, waarin de gemeente haar ambities uitwerkt in concrete acties. Dit actieplan wordt openbaar gemaakt door het toezenden aan het Expertisecentrum Aanbesteden PIANOo. De resultaten van het actieplan zullen via het jaarverslag van de gemeente worden gerapporteerd.

Dit actieplan is een dynamisch document, waarbij jaarlijks naar aanleiding van de gemeten resultaten in relatie tot de geformuleerde doelstellingen zal worden bekeken of aanpassing van het actieplan wenselijk is. Dit volgens de kwaliteitscirkel van Deming: plan, do, check, act.

De gemeente erkent dat het voor de markt belangrijk is dat zij samen met andere overheidsopdrachtgevers ernaar streeft naar zo veel mogelijk uniformiteit in ambities, gunningscriteria en uitvoeringspraktijk. Zij zal hiervoor dan ook afstemming zoeken met andere (lokale en regionale) overheden.

3.1 Totstandkoming van het actieplan

Deze paragraaf heeft tot doel een beeld te schetsen in welk verband en met welke achtergrond de uitgangspunten van dit actieplan tot stand zijn gekomen.

Een regionale werkgroep ten behoeve van de 21 gemeenten heeft een zogenaamde blauwdruk ontwikkeld voor een actieplan MVI. Deze werkgroep is gestart met het thema Duurzaamheid. Op basis van de al aanwezige beleidsstukken op regionaal en lokaal niveau heeft de werkgroep een set van uitvoeringsregels opgesteld. Individuele gemeenten hebben een keuze gemaakt uit de beschikbare set van mogelijke uitvoeringsregels. Per gemeente kan dus sprake zijn van een verschillende focus. Deze regionale werkgroep heeft op vergelijkbare wijze voor het thema Economie een set van mogelijke uitvoeringsregels opgesteld.

Aan het thema Social Return wordt gewerkt in zogenaamde arbeidsmarktregio's. Geldrop-Mierlo werkt samen met gemeenten Helmond, Asten, Someren, Deurne, Laarbeek en Gemert-Bakel en Senzer in het Werkbedrijf Helmond. Deze gemeenten hebben beleid opgesteld voor Social Return, dat gemeente Geldrop-Mierlo (nog) niet heeft vastgesteld. In hoofdstuk 4 geven we een doorkijk van hoe we in Geldrop-Mierlo aan de slag gaan met Social Return.

4 Social Return

Zes van de zeven samenwerkende gemeenten in de arbeidsregio de Peel hebben beleid op het gebied van Social return vastgesteld, Geldrop-Mierlo (nog) niet. Bij de uitvoering van het beleid lopen ze aan tegen de beperkingen van het beleid dat vooral uitgaat van het creëren van werkgelegenheid. De krapte van de arbeidsmarkt maakt het lastig voor bedrijven om eisen op het gebied van Social return in te vullen. Het Social Return beleid vraagt om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt aan werk te helpen. Zij hebben vaak behoefte aan aangepaste werkplekken. Het blijkt echter dat bij de opdrachten waarbij Social Return wordt ingezet, het erg lastig is om functiecreatie (vaak aangepaste functies) toe te passen.

Senzer gaat daarom samen met de gemeenten werken aan een doorontwikkeling van het beleid. Hierbij wordt onder meer nagedacht over de verschillende vormen van invulling geven aan Social Return. Hierbij wordt gedacht aan het aanwijzen van 'sociale doelen', waarbij op maat projecten worden geïnitieerd waarbij uitstroom van de doelgroep voorop staat.

Geldrop-Mierlo gaat aan de slag met de volgende stappen op het gebied van Social return:

- Vaststellen van Social return beleid (2018)
- Deelnemen aan de werkgroep voor doorontwikkeling van het Social return beleid (start eerste kwartaal 2019)
- Formuleren concrete acties (2019)

5 Duurzaamheid

5.1 Ambitie in relatie tot inkoop

De gemeente heeft haar doelstelling met betrekking tot duurzaamheid vastgelegd in de Nota duurzaamheid Geldrop-Mierlo 2016 – 2019 welke is vastgesteld in de raadsvergadering van 26 september 2016. In de Nota Maatschappelijk Verantwoord Inkopen 2013 heeft de gemeente o.a. uitgangspunten vastgelegd voor sociale criteria. Daarnaast zijn er ook regionale afspraken waarin duurzaamheid is vastgelegd, zoals bijvoorbeeld het Afvalmanifest. Een samenvatting van de gemeentelijke ambities is terug te vinden in hoofdstuk 2.

Aan deze ambities moeten ook de inkoopactiviteiten van de gemeente in belangrijke mate bijdragen. Immers, veel van de producten, diensten en werken die de gemeente aan haar inwoners levert komen tot stand doordat in diverse ketens wordt samengewerkt en ingekocht. De gemeente gaat vanuit de inkoopvraag dan ook de marktpartijen aanmoedigen en uitnodigen tot het leveren van duurzame en innovatieve producten. Dit vraagt om andere inkooptechnieken die verder gaan dan alleen het hanteren van de minimum eisen uit de milieucriteria. De gemeente hanteert de volgende uitgangspunten:

- De gemeente streeft naar meer dialoog met de markt. Deze dialoog kan ver voor de aanbesteding plaatsvinden, maar ook gedurende de aanbesteding. Deze dialoog kan breed worden geïnterpreteerd: van informele gesprekken met marktpartijen en beursbezoeken tot en met formele marktconsultaties procedures.
- De uitvraag middels een functionele specificatie waarbij het ambitieniveau van de gemeente duidelijk naar voren komt wordt het uitgangspunt.
- Bij de beoordeling van de prijzen wordt uit gegaan van de levensduurkosten in plaats van alleen de aanschafprijs.
- Door inzet van gunningscriteria of selectiecriteria wordt gestimuleerd dat bedrijven die zich onderscheiden op duurzame maatschappelijke prestatie een (aanmerkelijk) gunningsvoordeel krijgen.
- De afspraken met betrekking tot de duurzaamheidsbeloftes in het offertestadium worden vastgelegd in de af te sluiten overeenkomsten en gedurende de uitvoering actief getoetst.

5.2 Doelstellingen

In de Nota Duurzaamheid is opgenomen:

- bij nieuwbouw (van eigen vastgoed, woningen, bedrijven) hanteren we een GPR score voor duurzaam bouwen van 8 voor elk thema;
- bij relevante aankopen zetten we gunningscriteria of vergelijkbare methodiek in om aanbieders uit te dagen op duurzaamheid, jaarlijks bij tenminste 4 trajecten.

Dit vertalen we in het bijzonder in onderstaande doelstellingen van dit actieplan.

De doelstellingen kunnen indien nodig jaarlijks op basis van het inkoopplan opnieuw worden vastgesteld. Zodoende kunnen de (nieuwe) doelstellingen ook meteen aan concrete inkoopprojecten worden gekoppeld.

Total cost of ownership

De gemeente streeft ernaar jaarlijks tenminste 2 aanbestedingen op basis van levenscycluskosten (total cost of ownership) te doen. Op basis van het jaarlijks op te stellen inkoopplan wordt bepaald welke trajecten hiervoor in aanmerking komen.

Circulair inkopen

De gemeente zal in de periode 2019-2020 ten minste 1 circulaire inkoop realiseren om ervaring hiermee op te doen. Op basis van de ervaringen zal bepaald worden of we jaarlijks tenminste 1 traject circulair kunnen inkopen. Aan de hand van het jaarlijks op te stellen inkoopplan wordt bepaald welk traject hiervoor in aanmerking komt.

CO₂ reductie

De gemeente streeft naar CO₂ reductie bij haar in te kopen producten en diensten jaarlijks bij tenminste 4 aanbestedingen. Op basis van het jaarlijks op te stellen inkoopplan wordt bepaald welke trajecten hiervoor in aanmerking komen.

6 Economie

Binnen het overkoepelende begrip 'economie' wordt invulling gegeven aan de laatste twee MVI thema's: kansen voor het midden en kleinbedrijf (MKB) en innovatie.

Kansen creëren voor het (lokale/ regionale) MKB is voor de gemeente een belangrijk beleidsdoel en voor gemeente Geldrop-Mierlo vastgelegd in het Inkoopbeleid Geldrop-Mierlo 2017. Daarnaast zijn er ook regionale structuren waarin afstemming plaatsvindt op economische zaken, zoals bijvoorbeeld via het thema Economie in de Samenwerkingsagenda van de Metropool Regio Eindhoven voor de periode 2019-2024. Een samenvatting van de gemeentelijke ambities is terug te vinden in hoofdstuk 2. Daarnaast blijkt steeds weer dat het MKB een grote innovatiekracht bezit. Het vergroten van kansen voor het MKB zal in beginsel dus ook bijdrage aan de doelstelling op innovatiegericht inkopen.

De gemeente speelt naast haar rol als beleidsmaker ook een rol als opdrachtgever in relatie tot de lokale/ regionale economie. De gemeente is vanuit die rol in staat om bij te dragen aan het stimuleren van de economie. Met name het MKB bewust betrekken bij c.q. toegang verschaffen tot de overheidsopdrachten die de gemeente verstrekt is hierbij een aangewezen middel. Dit kan overigens niet leiden tot een voorkeurspositie of garantie op gunning binnen inkooptrajecten waaraan meerdere ondernemers deelnemen. Verder leert de ervaring dat de mate waarin lokaal en regionaal MKB kan worden betrokken bij opdrachten sterk afhankelijk is van de voor de individuele opdracht relevante marktsituatie.

Innovatief inkopen is geen doel op zich. Innovaties moeten als doel hebben de gemeente haar publieke taak beter kan uitvoeren. Beter uitvoeren van een publieke taak kan zijn sneller, goedkoper, lagere TCO, betrouwbaarder, veiliger, duurzamer etc. Of om in te spelen op maatschappelijke en technologische ontwikkelingen welke van invloed zijn op haar publieke taak. Naarmate gemeente minder technisch specificeert biedt dit meer kansen aan ondernemers, waaronder het MKB, om met de best passende oplossing te komen.

6.1 Doelstellingen

We kiezen ervoor om met name te concentreren op milieudoelstellingen. We zullen daarnaast waar mogelijk bij inkooptrajecten aandacht besteden aan:

Functionele uitvraag:

Om aanbieders daadwerkelijk de mogelijkheid te bieden om een actieve bijdrage te leveren aan innovaties van de toekomst moeten zij ook over voldoende vrijheid ten aanzien van ontwerp en uitvoering kunnen beschikken. Om deze reden wil de gemeente het functioneel specificeren van de uitvraag door haar eigen organisatie stimuleren.

Dialogo met marktpartijen:

Op deze wijze kan de gemeente input krijgen over de mogelijkheden van de markt en kan zij informatie ophalen die van nut is bij het functioneel specificeren.

Deelname aandeel MKB vergroten:

De gemeente onderzoekt of er geschikte lokale / regionale partijen vanuit het MKB beschikbaar zijn. Indien dit het geval is zullen bij een meervoudig onderhandse aanbesteding 1 of meerdere van deze partijen worden uitgenodigd. De motivatie welke partijen worden uitgenodigd wordt opgenomen in de inkoopstrategie.

7 Contractmanagement

Tot en met het vorige hoofdstuk ging het vooral om welke doelstellingen en in welke mate, de gemeente zichzelf stelt. Met enkel het stellen van deze doelstellingen is de gemeente er echter nog niet; het is ook belangrijk dat de afspraken die met behulp van opdrachten c.q. contracten worden vastgelegd, worden gecontroleerd in de uitvoering. Dit is dan ook de essentie van contractmanagement: bepalen of en in welke mate de afspraken worden nagekomen.

Noot De mate waarin de afspraken ten aanzien van de te leveren producten en/of diensten worden nagekomen, worden doorgaans al door de vak-afdeling gemonitord. Voor dit document beperken we het contractmanagement tot de afspraken ten aanzien van de MVI-doelstellingen.

Daar waar in het offertestadium duurzaamheidsbeloftes worden gedaan, worden deze contractueel vastgelegd door de gemeente. Deze afspraken worden vervolgens opgevolgd en waar nodig wordt de opdrachtnemer door de gemeente aangesproken.

8 Proces en verslaglegging

Het opvolgen van de afspraken in dit actieplan wordt breed gedragen en vraagt inspanning van alle medewerkers en bestuurders die acteren op het vlak van inkoop en aanbesteding.

De gemeente wijst de afdeling Ondersteuning, cluster Juridische Zaken & Kabinet aan als eigenaar van dit actieplan. Jaarlijks wordt in het inkoopoverleg⁵ besproken welke trajecten het meest in aanmerking komen om de hierboven genoemde actiepunten te realiseren. De deelnemers van het inkoopoverleg bespreken dit met de betreffende medewerkers als een traject wordt geselecteerd voor extra aandacht voor MVI. Daarnaast zorgt de inkooporganisatie ervoor dat bij de start van een geselecteerd inkooptraject, input wordt gevraagd op MVI. Daarnaast is de afdeling Ondersteuning, cluster Juridische Zaken & Kabinet verantwoordelijk voor het opstellen van het jaarlijkse verslag waarbij inzichtelijk wordt gemaakt wat de vastgelegde afspraken zijn en op welke wijze hier invulling aan is gegeven. Dit verslag wordt voortaan in de jaarrekening opgenomen. De inhoudelijke input hiervoor wordt op verzoek van de afdeling OS/cluster JZ&K verstrekt door iedere afzonderlijke afdeling. Ter ondersteuning van deze taak heeft PIANOo de MVI zelfevaluatietool ontwikkeld.

Vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van Geldrop-Mierlo in de vergadering van 11 december 2018,

N.J.H. Scheltens

secretaris

B.H.M. Link

burgemeester

---

⁵ Dit is een integrale werkgroep met vertegenwoordigers van de afdelingen waarin inkooptrajecten plaats vinden.